

Щодо перегляду цивільних і кримінальних справ у вищих інстанціях, то 15 лютого 1919 р. Українська Національна Рада прийняла закон «Про тимчасове виконання судівництва в цивільних і карних справах у другій і третій інстанціях у часі надзвичайних відносин, спричинених війною», згідно якого другою інстанцією по цивільних і кримінальних справах мав стати Вищий суд у Львові, а третьою – Найвищий державний суд. Проте, незважаючи на всі спроби і численні дії уряд ЗУНР, важке внутрішнє і зовнішнє становище не дало змоги повністю реалізувати ці плани.

Як стверджують В. Комар і С. Сворак, організація і налагодження судової справи в ЗУНР проводились в інтересах більшості громадян і передбачала забезпечити спокій і нормальні умови життя та праці в краю

Марчак В.Я.,

професор кафедри кримінального права та криміналістики юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор юридичних наук, професор;

Стратій О.В.,

адвокат Чернівецької асоціації адвокатів України

ВИРІШЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ КОНФЛІКТІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

В основі будь-якої угоди в кримінальному провадженні лежать поняття «конфлікту» та «компромісу», які вимагають акумулювання знань різних наук: психології, соціології, криминології, конфліктології, кримінального права. Порушення особою кримінально-правової заборони породжує суперечності між інтересами особи, яка вчинила злочин та інтересами держави, суспільства, фізичної або юридичної особи, пов'язаними з нормальним функціонуванням охоронюваних публічним правом суспільних відносин: прав і свобод особистості, власності, економічної системи, громадського порядку, конституційного ладу ін. Для вирішення кримінально-правового конфлікту потрібно відновити, компенсувати або в іншій формі захистити порушені злочинцем блага, притягнувши суб'єкта, який порушив ці блага, до співрозмірної його провині відповідальності. Повноваження з вирішення кримінально-правових конфліктів традиційно належить державі. Тому держава,

незалежно від того, чи сама вона, суспільство, окремих громадянин або організація постраждали в результаті вчинення злочину, є учасником кримінально-правового конфлікту.

Юридичні конфлікти – це не мирне врегулювання соціальних відносин за своєю природою, оскільки при їх вирішенні державою санкціоновано застосування примусових заходів. Одним з фундаментальних принципів права є принцип формальної рівності. Тому право виносить за межі умов і факторів соціального конфлікту індивідуальні параметри особистості. Якщо взяти до уваги психологічний аспект вирішення спорів, то слід визнати першорядну роль людського чинника у виникненні та розвитку конфлікту. У міру розвитку конфлікту одна зі сторін може своїми діями поставити іншу в стан психологічної залежності. Це може бути досягнуто різними способами: психологічним тиском, інтригою, додатковими аргументами, погрозою насильства або насильством, шантажем і т.д. У цьому випадку рівень психологічних відносин можна назвати перевагою однієї із сторін і психологічною залежністю іншої. Динаміка психологічного елемента в розвитку юридичного конфлікту відповідає рівню психологічних відносин його учасників. Для управління конфліктом на цьому етапі важливо зрозуміти, що така позиція сторін неперспективна, оскільки зачіпає на свідомому і підсвідомому рівнях особистості найбільш небезпечні якості людини. До них відносяться: егоцентризм, самоповага, самоствердження в соціальному статусі, суперництво ін. Така позиція в конфлікті формує установку у свідомості людей не на компроміс, а на знищення суперника. Вирішення протиріччя в цьому випадку припускає варіант «виграв-програв». Здобута однією із сторін перемога по суті такою не є. Повалений противник виявиться назавжди по відношенню до переможця на найнижчому рівні психологічних відносин. Він принижений не тільки професійно, а й морально, набуває комплекс ненависті по відношенню до супротивника і ніколи не зможе співпрацювати з ним. Переможець таким чином отримує «вічного» особистого ворога, втрачає безпеку діяльності і перспективу співпраці. У свідомості суб'єктів конфлікту може сформуватися установка на компроміс за допомогою взаємних поступок. Управління конфліктом в такій моделі поведінки суб'єктів здійснюється на позитивних для обох сторін установках «виграв-виграв».

Компромісне вирішення кримінально-правового конфлікту притаманне змагальному типу кримінального процесу, який характеризується широкою дією принципу диспозитивності. Диспозитивність у сфері кримінальної юстиції являє собою вільне здійснення сторонами процесуальних прав, що впливають на хід процесу. У силу диспозитивності кримінально-правовий конфлікт вирішується

судом за активної участі двох процесуально рівноправних сторін. Предметом спору є обвинувачення, яке розуміється як кримінальний позов, тобто ствердження про винність конкретної особи, у вчиненні злочину, з вимогою про визнання правомірності якого виступає перед судовою владою сторона обвинувачення або потерпілий. Кожна зі сторін прагне переконати суд у правильності своєї позиції, спростувати версію іншої сторони, для чого, дотримуючись процедури, активно надає і досліджує докази. Суд у цій суперечці виступає як неупереджений і незалежний арбітр, який на основі оцінки поданих сторонами доказів повинен вирішити кримінальне провадження по суті, вибравши одну єдино правильну версію. Сторони вправі досягти домовленості про предмет кримінального позову та будь-яка з них має право відмовитися від «змагання». Така домовленість і є угодою в кримінальному провадженні.

Музаффаров Расиф Рафаэль Оглу,
психолог отдела кадров Академии
Полиции МВД Азербайджанской
Республики

ЗНАЧЕНИЕ ПРИМЕНЕНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ МЕТОДОВ ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ И ПРОВЕДЕНИЯ ДОПРОСА

В юридической психологии отличают правовую и психологическую сторону допроса. В первую очередь, на передний план выдвигаются психологические особенности, познавательные, эмоционально-волевые процессы, а также проявление индивидуально-психологических особенностей человека. Особое внимание в статье уделено изучению основных исследовательских способов, путей и средств, используемых для определения психологических особенностей человека.

Вторая значимая сторона вопроса заключается не в установлении путей и средств изучения психологических особенностей человека в процессе допроса, а в применении адекватных средств обнаружения психологических особенностей лиц, совершивших преступление, асоциальный проступок уголовного характера. Так, для определения системы обстоятельств, подтолкнувших к уголовному поведению, а также системы мотивов, требуется установление или выделение особых путей и средств исследования. Среди данных средств и путей особое место занимают мероприятия, связанные с тактикой следствия.